

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ
БАЊА ЛУКА
Трг Републике Српске 1

Број: 15.04-96-34/14

Датум: 06.06.2014. године

Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске, рјешавајући по захтјеву Инвеститора „COMSAR ENERGY HIDRO“ д.о.о. Бања Лука, за издавање еколошке дозволе за хидроелектрану ХЕ „МРСОВО“ на ријеци Лим, општина Рудо, инсталисане снаге 36,8 MW, а на основу члана 90. Закона о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Српске" број 71/12), члана 2. Правилника о постројењима која могу бити изграђена и пуштена у рад само уколико имају еколошку дозволу („Службени гласник Републике Српске“, број 124/12) и члана 190. Закона о општем управном поступку ("Службени гласник Републике Српске" број 13/02, 87/07 и 50/10),
д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

1. Даје се Инвеститору „COMSAR ENERGY HIDRO“ д.о.о. Бања Лука, ЕКОЛОШКА ДОЗВОЛА за хидроелектрану ХЕ „МРСОВО“ на ријеци Лим, општина Рудо, инсталисане снаге 36,8 MW.

2. Погони и постројења за које се издаје еколошка дозвола су:

2.1. Акумулационо прибранско постројења у чијем саставу су:

- Акумулација са укупним акумулационим простором $9,04 \times 10^6 \text{ m}^3$
- Бетонска гравитациона брана са прибранском машинском зградом електране, диспозиционо подијељена у два дијела и то:
 - Преливни дио са слапиштем и гравитационим блоком на лијевој половини профила и
 - Машинска зграда са пратећим објектима и гравитационим дијелом на десној половини профила

2.2. Пратећи објекти

- Објекти за скретање ријеке у току грађења
- Разводно постројење (разводно постројење 110 kV, разводно постројење 20 kV и агрегати)
- Остали пратећи објекти (Привремене канцеларије и градилишни кампови, објекти складишта и припреме материјала, грађевински путеви на градилишту, системи за снабдијевање водом, електричном енергијом и телекомуникацијама)

3. „COMSAR ENERGY HIDRO“ д.о.о. Бања Лука дужан је да:

3.1. Испуни основне обавезе заштите животне средине, у складу са чланом 83. Закона о заштити животне средине током рада и престанка рада постројења.

3.2. Примјени мјере ублажавања негативних утицаја на животну средину и мониторинг емисија, током рада и престанка рада постројења, у складу са достављеном документацијом за издавање еколошке дозволе, а посебно:

3.2.1. Мјере спречавања емисија у ваздух

За вријеме изградње:

- Примиијенити све мјере за спречавање дисперзије лебдећих честица у ваздух током извођења грађевинских радова (ископ, утовар и истовар материјала) и појаву прашине ублажавати мјерама заштите којима се емисије лебдећих честица доводе у граничне вриједности (оптимална влажност материјала, квашење и орошавање материјала).
- Редовно одржавати и орошавати приступне и друге градилишне путеве, као и манипулативне платое.
- Локалне саобраћајнице планирати на начин да се не поремети локални и транзитни саобраћај у односу на ситуацију прије почетка изградње.
- Вршити орошавање растреситог материјала за вријеме скидања површинске вегетације, ископа и поравнања терена и приликом манипулације растреситим материјалом.
- Теретна и друга возила која ће довозити/одвозити грађевински материјал очистити од остатака земље на точковима, прије изласка на саобраћајнице у складу са Законом о безбједности саобраћаја на путевима у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 63/11).
- Брзину и рад транспортних средстава прилагодити условима пута.
- Редовним (планским, периодичним) и ванредним техничким прегледима машина и возила која ће се користити приликом изградње објеката, осигурати максималну исправност и функционалност система сагоријевања погонског горива.
- Користити уређаје, возила и постројења која су према стандардима класификована у категорију с минималним утицајем на квалитет ваздуха.
- Обавезно користити нискосумпорна горива, као енергенте.
- Избјегавати непотребан рад грађевних машина (искључивати машине).
- Не одлагати вишак материјала од ископа или било какав отпад и не нарушавати изглед околине тим поступцима, при изградњи приступних саобраћајница.
- На локацији није дозвољено спаљивање било каквог материјала.
- У циљу оцјене утицаја рада хидроелектране Мрсово на стање квалитета ваздуха, вршити мониторинг концентрације загађујућих материја у ваздуху током изградње, и током рада поменутог објекта.

У току експлоатације:

- Након изградње хидроелектране извршити поновно мјерење квалитета ваздуха и уколико се резултатима мјерења утврди прекорачење вриједности прописаних Уредбом о вриједностима квалитета ваздуха (Службени гласник Републике Српске, број 124/12) и Уредбом о условима мониторинга квалитета ваздуха Службени гласник Републике Српске, број 124/12) примјенити додатне мјере заштите.

- У случају поправки, ремонта или текућег одржавања користити уређаје, возила и постројења која су, према стандардима, класификована у категорију с минималним утицајем на квалитет ваздуха.
- Због формирања акумулације воде и утврђивања утицаја исте на микроклиматске промјене подручја које захвата ХЕ Мрсово, успоставити мониторинг станицу на подручју које захвата акумулација.

3.2.2. Мјере за заштиту од буке

У току изградње:

- Користити атестирану опрему и уређаје, конструисане или изоловане да у животну средину не емитују буку преко дозвољеног нивоа.
- Поштовати уобичајено радно вријеме током дана, посебно у близини насељених мјеста.
- Вршити мјерења нивоа буке у периоду рада и на основу добијених вриједности примјењивати мјере заштите од буке у насељеним мјестима, као и мјерења буке на радним мјестима у контексту безбједног и здравог рада на радном мјесту запослених на изградњи предметног пројекта.
- У случају да резултати мјерења нивоа буке прелазе дозвољене вриједности, искључити кориштење механизације која производи прекомјерну буку.
- Израдити Пројект заштите од буке.
- Искључивати моторе заустављене механизације и машина.
- У фази пројектовања израдити главни пројект заштите од буке, уважавајући максимално допуштене нивое буке на одговарајућим мјерним мјестима.

У току експлоатације:

- У циљу спречавања емисије прекомјерне буке из објекта хидроелектране, редовно пратити исправност и одржавање техничких стандарда инсталисане опреме и уређаја.
- Машинску зграду, као највећи извор буке, звучно изоловати, тако да се спријечи ширење буке.
- Уређаји који емитују буку морају бити атестирани, односно конструисани или изоловани да у спољну средину не емитују буку преко дозвољеног нивоа.
- Придржавати се мјера заштите од буке уређаја смањеном емисијом буке у животну средину и подизањем зеленог појаса, уз правилан одабир и диспозицију дрвореда и другог зеленила у циљу формирања заштитних баријера.

3.2.3. Мјере спречавања емисија у површинске и подземне воде

За вријеме изградње:

- Уредбом о класификацији и категоризацији водотока (Службени гласник Републике Српске, број 42/01) ријека Лим је сврстана у другу (II) категорију и сходно томе морају се поштовати граничне вриједности емисија у воду уз поштовање основног захтјева да се не угрози квалитет површинских и подземних вода.
- Одводњу и пречишћавање отпадних вода вршити у складу са Главним пројектом.
- Изградити контролисан затворени систем одводње са асфалтираних површина и сепаратор масти и уља, отпадну воду са ових површина пречистити у сепаратору масти и уља до постизања квалитета воде утврђеним Правилником о условима за испуштање отпадних вода у површинске воде (Службени гласник Републике Српске, број 44/01).

- Објекти за пречишћавање отпадних вода морају бити непропусни и истим мора бити осигуран прилаз специјалним возилима ради чишћења.
- Сав материјал од ископа, који неће бити одмах употријебљен у изградњи, депоновати на за то предвиђеним локацијама у складу са Пројектом организације градилишта (депоније вишка материјала) заштићеним од појаве ерозије, као и ван прогнозираних зона високог ризика од загађења вода.
- Депоноване не вршити у кориту и уз обале водотока, или зонама санитарне заштите, као и зонама високог ризика од загађења вода, а у случају да се ови локалитети нађу на водном добру или јавном водном добру, тражити водну сагласност.
- Користити чисти материјал за насип у близини водотока, без примјеса земље или других нечистоћа.
- Све активности предвиђене пројектном документацијом у зони ријеке реализовати уз што мању деградацију читавог простора, са циљем очувања постојећег биљног и животињског свијета и њихових станишта.
- Радове на изградњи проводити тако да се не поремети хидраулички режим течења подземних вода, прихрањивања издани и слично.
- Осигурати просторе са непропусном подлогом за смјештај и сервисирање механизације, изван зона дефинисаних као зоне високог ризика од загађења вода.
- Забрањен је поправак механизације и замјена уља у зонама високог ризика од загађења вода и у близини ријечног корита.
- На локалитетима градилишта, за потребе радника поставити еколошке тоалете.
- У складу са договором са носиоцем израде Програма санитарне заштите изворишта Крупица, чији је саставни дио и Елаборат о квалитету и резервама подземне воде и тим документом прописати зоне санитарне заштите изворишта на бази математичког модела струјања подземне воде и мјере заштите по појединим зонама, узети учешћа у реализацији истог.
- Формирање акумулације не смије ни на који начин утицати на евентуално лошије стање система постојеће канализације.

У току експлоатације:

- Отпадне оборинске воде са манипулативних површина бране и постројења машинске зграде одводити на пречишћавање у изграђени сепаратор масти и уља и на само пречишћене испустити у крајњи реципијент у складу са Правилником о третману и одводњи отпадних вода за подручја градова и насеља гдје нема јавне канализације (Службени гласник Републике Српске, број 68/01).
- Одржавати сливнике за прикупљање воде са манипулативних површина и одржавати сепараторе масти и уља.
- Санитарне отпадне воде одводити путем септичке јаме у биодиск на пречишћавање, а биодиск редовно одржавати у функционалном стању.
- Испод трансформаторског постројења машинске зграде, као и испод турбине, изградити непропусне танкване-уљне базене запремине довољне да могу примити евентуално исцурјело турбинско или изолационо уље из система машинске зграде.
- Плутајући нанос (пластична амбалажа, кесе, дрво) у акумулацији, редовно сакупљати и складиштити на привремену локацију, до преузимања истог од стране надлежне комуналне службе.
- Проводити мјере трајног побољшавања еколошког стања ријечне долине на цијелом потезу коришћења.

- Преливне објекте на преградама диспозиционо поставити, тако да несметано по властиту безбједност могу евакуисати велику воду вјероватноће 0,1%.
- Поставити и одржавати уочљиве знакове о забрани свих активности на води и на ријечним обалама, узводно 500 m од бране и редовно контролисати испуњење ових услова.
- Израдити Оперативни план одржавања и одржавати системе и објекте за пречишћавање вода.
- **Само пречишћене воде испуштати у крајњи реципијент у складу са Правилником о условима испуштања отпадних вода у површинске воде („Службени гласник Републике Српске“, број 44/01).**

3.2.4. Мјере за заштиту земљишта

За вријеме изградње:

- Прије почетка изградње испланирати приступне путеве за механизацију као и одлагалишта (депоније) на локалитетима гдје ће бити најмања штета за биљни покров.
- Сви радови се морају одвијати у оквиру димензија градилишта дефинисаног пројектном документацијом, како би се спријечила деградација околног земљишта.
- Извођачима радова строго нагласити одговорност чувања цијеле околне вегетације и земљишта, унутар и изван грађевинске зоне.
- Максимално сачувати постојећу вегетацију и сјечу шума свести на минимум, да би се избјегле појаве ерозије и клизања земљишта.
- У случају појаве ерозионих процеса, предузети хитне мјере стабилизације тла.
- Материјал из ископа који ће бити употребљен у току извођења радова и материјал који који неће бити употребљен у току грађевинских радова депоновати на депонијама које су предвиђене за те намјене и исто мора бити заштићен од појаве ерозивних процеса.
- Избјегавати деградацију тла узимањем грађевинског материјала из падина подложних клизању.
- Изводити антиерозионе и биоинжењерске радове на позајмиштима грађевинског материјала, привременим и сталним депонијама, ради спречавања појаве клизишта и нестабилности косина.
- Смјештај свих возила и механизације која користе течно гориво, мора бити на уређеном водонепропусном платоу, уз строгу контролу евентуалног загађења (процуривање).
- Течна горива чувати у простору за ову намјену који мора имати чврсту, водонепропусну подлогу, мора бити наткривен и ограђен и са ознаком забране приступа незапосленим и неовлаштеним лицима.
- Уколико дође до излијевања горива одмах приступити санацији загађене површине.
- Обезбједити средство за сухо чишћење земљишта у случају просипања хемикалија на земљиште.
- Извршити ревитализацију околног земљишта са биолошком и механичком консолидацијом, након завршетка радова.
- Проводити редовно и контролисано збрињавање комуналног и опасног отпада, забрањено је било какво привремено или трајно одлагање отпадног материјала на околно земљиште, осим на мјеста утврђена Пројектом организације градилишта и Планом управљања отпадом.

- Након завршетка радова санирати приступне путеве, привремена паркиралишта механизације и опреме, те уклонити вишак грађевинског и отпадног материјала са ширег простора и око мјеста грађења.

У току експлоатације:

- Поставити контејнере затвореног типа за прикупљање комуналног отпада на одговарајућим мјестима.
- Асфалтирати манипулативни плато у кругу хидроелектране, како би се спријечило процуривање нафте и њених деривата у земљиште и евентуално цурење из моторних возила која се крећу у кругу хидроелектране.
- Сву механизацију која ће се користити паркирати на асфалтираном платоу предвиђеном за паркинг.
- Строго контролирати манипулисање нафтом и нафтним дериватима уз максималне мјере заштите.
- Течна горива и мазива чувати у простору за ову намјену који мора имати чврсту, водонепропусну подлогу, мора бити наткривен и ограђен и са ознаком забране приступа незапосленим и неовлаштеним лицима.
- Амбалажа за чување горива и мазива мора бити ради заштите при премјештању, утовару и истовару.
- У случају да се горива, уља и мазива чувају у подрумским просторијама, подови морају бити такви да се искључује могућност стварања искри при помјерању буради, а под подрумске просторије такође мора бити непропустан и од ватроотпорног материјала, због евентуалног цурења.
- Редовно надzirати градилишта, како би се уочило могуће загађење или појава ерозиј и како би се правовремено приступило санацији.
- Редовно одржавати и чистити сабирне уљне јаме испод турбина.
- На мјестима која су највише захваћена ерозивним процесима и деградираним површине слива предузети одговарајуће мјере заштите од ерозије (шумско-мелиоративне радове) и вршити пошумљавање.
- У случају инцидената извршити хитну интервенцију у складу са оперативним плановима интервентних мјера у различитим инцидентним ситуацијама.

3.2.5. Мјере за управљање отпадом

За вријеме изградње:

- Не одлагати отпад на постојећу градску депонију, а у склопу радова на изградњи објеката хидроелектране и приступних путева, санирати депонију и обалу ријеке, на тој локацији.
- Вршити правилно збрињавање отпада и на предметној локацији поставити затворене водонепропусне контејнере за одлагање чврстог отпада, те вршити одвојено одлагање отпада (комунални отпад одлагати одвојено од грађевинског отпада, отпада од ископавања, отпада од крчења вегетације и слично).
- Сав отпад који ће настајати у току извођења радова одвојити према врстама и одлагати у водонепропусне контејнере, а даље га збрињавати у складу са уговорима закљученим са надлежним овлашћеним институцијама, а о начину одлагања и збрињавању наведеног отпада, уредно водити евиденцију.
- Све врсте пластичне и картонске амбалаже, зауљене крпе или заштитна радна одјећа која се евентуално може појавити у току функционисања предметног објекта и која може бити контаминирана уљима и мастима, одлагати одвојено од осталог отпада у

затворене водонепропусне контејнере, те одвозити у договору са надлежном службом.

- Отпадна уља и мазива прикупљати у посебним бачвама, складиштити у индустријском кругу хидроелектране на наткривеној подлози, а затим испоручивати овлаштеној институцији.
- Приликом израде Пројектне документације утврдити поступке уређења градилишта, дефинисати начин збрињавања отпадних вода, грађевинског и другог отпада, те прорачунати тачне количине материјала који ће се морати одстранити приликом извођења радова и израдити план њиховог одлагања.
- Механизација и машине које ће се користити при раду, морају бити технички исправне и мора се редовно вршити њихов преглед, да не би дошло до цурења горива, техничких уља и масти из механизације и машина.
- У случају неконтролисаног испуштања горива, техничких уља и масти из механизације и машина које се користе при раду, обезбиједити средства за брзо упијање нафтних деривата, а загађено земљиште механички одстранити и одложити у водонепропусан контејнер (предвиђен за одлагање опасног отпада), до његовог коначног збрињавања, јер отпад који настаје на овај начин представља опасан отпад и наведена врста отпада се не смије мијешати и одлагати заједно са другим отпадом.
- Урадити Акциони план заштите у случају просипања опасних материја, у циљу спречавања загађења површинских и подземних вода, као и земљишта.

У току експлоатације:

- Произвођач и ималац отпада је одговоран за еколошки прихватљиво складиштење отпада, прије његовог поврата или одлагања.
- Комунални отпад одлагати у затворене контејнере.
- Искориштене нафтне деривате (уља и мазива) сакупљати и складиштити у металну бурад, заштићену од атмосферског утицаја и приступа неовлашћених лица, до збрињавања са овлашћеном институцијом.
- Придржавати се Плана управљања отпадом припремљеним у складу са чл. 22. Закона о управљању отпадом (Службени гласник Републике Српске, број 111/13).
- **Уговоре са овлашћеним институцијама за збрињавање отпада, у складу са Каталогом отпада (Службени гласник Републике Српске, број 39/05), закључити у складу са Правилником о условима за пренос обавеза управљања отпадом са произвођача и продавца на одговорно лице система за прикупљање отпада (Службени гласник Републике Српске, број 118/05).**

3.2.6. Мјере за заштиту пејзажа

У току изградње:

- Смањити непотребно уништавање околних површина.
- Спријечити стварање депонија и неподвижених одлагалишта грађевинског и другог отпада.
- Забрањено је крчење шума и вегетације изван површина предвиђених техничком документацијом.
- Спроводити мјере за заштиту од пожара.
- У току израде Главног пројекта израдити Пројекат пејзажног уређења.

У току експлоатације:

- Извршити додатно хортикултурно уређење и одржавање зеленила на простору бране.

- Рекултивисати површине на којој је било смјештено радничко насеље.
- Рекултивисати површине на којима је било смјештено привремено одлагалиште грађевинског отпада и земље.
- Уклонити ријечни нанос (смеће, дрвна маса и друго) са приобаља акумулације.

3.2.7. Мјере за заштиту ихтиофауне

- Прије почетка било каквих радова на риболовној води, обавезно обавијестити корисника риболовне зоне.
- Са корисником риболовне зоне склопити уговор у циљу очувања рибљег фонда.
- Континуирано спроводити мјере очување рибљег фонда, посебно младице и липљена, при чему нарочиту пажњу треба посветити природним мријестилиштима у периодима мријешћења.
- Очување рибљег фонда вршити рибљим преводницама, преносницама или редовним порибљавањем аутохтоним врстама.
- Водозахват изградити тако да не буде угрожен еколошки прихватљив минимални проток воде који ће омогућити обављање нормалне функције водених организама уз нормалну репродукцију и одржавање биолошке разноврсности водотока низводно од бране, а самим тим и постојећег екосистема.
- Током грађења обезбиједити несметану проточност корита како не би биле угрожене рибе на низводним дионицама.
- Приликом преграђивања корита ријеке предузимати мјере заштите риба.
- У сарадњи са риболовачким друштвом, рибе пребацити у проточни дио ријеке и све активности на градилишту око заштите ихтиофауне, морају се одвијати кроз сарадњу са риболовачким друштвом.
- Стално пратити одржавање и развој популација ријетких угрожених врста и предузимати мјере њихове заштите.
- Вјештачко порибљавање вршити одраслом млађи, у обиму који је потребан.
- Трајна је забрана вршења спортског риболова младице и липљана до формирања богатијег рибљег насеља, када се може одобрити риболов у ограниченом обиму у складу са условима посебних прописа.
- Послије формирања акумулације у циљу заштите аутохтоних рибљих популација, строго забранити уношење алохтоних врста риба.
- За највећи дио акумулације треба одабрати одговарајуће дубинске врсте риба из породице салмонида и вршити стално порибљавње и то одраслом млађи (језерска пастрмка, језерска златовчица) и тако би се „покрила“ рибама и она профундална водена подручја, гдје иначе ни аутохтоне рибе не могу живјети.
- Праћење, чување и заштита квалитета воде кроз обезбеђење провођења законских прописа.
- Одредити забрану вршења спортског риболова и одредити максимални дневни улов риба и минималне мјере за сваку поједину врсту риба, те начина и врсте спортског риболова (справе, алати, мамци).
- Изградити производно мријестилишно - рибогојни објект за обезбеђивање млађи за порибљавање.
- Вршити интензивно порибљавање које треба бити регулисано израдом и примјеном научно-стручних Програма порибљавања који ће допринијети успостављању квалитетно-квантитативног стања ихтиофауне, прије формирања акумулације.
- Порибљавање вршити са млађи која има сертификат да је млађ здрава и да нема вирусних, бактеријских и паразитских болести.

- Приближавање вршити у прољетно-љетном и јесењем периоду у складу са временом природног мријеста.
- Успоставити одговарајући еколошки минимум намјенским испуштањем воде из акумулације у периоду ниског водостаја.
- Свакодневно контролисати подручје у обухвату ХЕ од загађења које може довести до угинућа и масовног помора рибљег фонда.
- У случају угинућа риба одмах обавијестити надлежне институције из области рибарства.
- Вршити повремену контролу ефикасности приближавања и на основу добијених података уводити одговарајуће мјере.
- Детаљније истражити организме класа водоземаца, гмизаваца, птица и сисара, а затим успоставити адекватан мониторинг, што би допринијело заштити станишта ових организама.
- Пратити популације зообентоса, фитобентоса, зоопланктона и фитопланктона у току изградње и рада акумулације, како би се дошло до нових спознаја о понашању природних популација у новонасталим условима, што би имало велике користи у развоју како фундаменталне, тако и апликативне биологије.
- Спријечити брзо пражњење акумулације приликом извођења редовних ремонта бранских постројења, како не би дошло до физичких поремећаја водене средине.
- Поставити уређаје који спречавају улазак риба у излазне грађевине, односно турбинска постројења хидроелектране.
- Сачувати водене и копнене врсте које су у категорији заштићених врста (ендемичне, ријетке и угрожене), а ендемични и ријетки облици међу воденим и копненим организмима представљају баштину о којој се треба посветити посебна пажња, те ови облици морају на дужи период бити континуирано праћени у току изградње и рада ХЕ, како би се дошло до спознаје о понашању природних популација у новонасталим условима.
- Придржавати се мјера које се предузимају ради очувања и осигуравања услова за одрживо и дугорочно коришћење рибљег фонда и станишта у риболовним водама, а у складу са Законом о рибарству (Службени гласник Републике Српске, број 72/12) и препорукама надлежног министарства.
- Придржавати се услова из Уговора о очувању риболовног фонда на ријечи Лим закљученог између носиоца предметног пројекта и СРД „Језеро“ Рудо.

3.2.8. Мјере за заштиту флоре, фауне и екосистема

У току изградње:

- Приликом извођења планираних радова строго водити рачуна да се што мање наруши стабилност екосистема.
- Извођење радова обављати у границама обухвата радова дефинисаним урбанистичким документима (извођење радова ван пројектованих није дозвољено, а ако се то деси треба омогућити нову процјену и нове услове заштите природе) и под надзором одговарајућих стручњака.
- Квалитетнију земљу из ископа користити за рекултивацију околног земљишта и насипа, а до употребе ову земљу депоновати на одређене локације и заштити од ерозије, а вишак земљишта, камена и дрвета се не смије депоновати дуж ријеке.
- Забрањује се депоновање било које врсте отпада на предметној локацији.
- Постојећу вегетацију треба максимално чувати, а на обешумљеним површинама планирати шумско-мелиоративне радове.

- Инвеститор је дужан извршити стручну процјену за количину дрвне масе која ће се искрчити сјечом шуме за потребе изградње ХЕ и успостављање акумулације.
- Вршити сјечу шуме на падинама које окружују језеро у складу са интересима акумулације, тако да се спријечи ерозија и засипање језера и отварање клизишта.
- Током изградње потребне инфраструктуре и објеката хидроелектране спријечити могућност одрона и ерозије.
- У току изградње, а касније као дио уређивања простора заштитити и учврстити најкритичније дијелове биотопа, а након тога је неопходно насељавање деградираних површина одређеним врстама биљака, што представља ревитализацију нарушеног екосистема.
- За организацију унапређења, заштите и искоришћавања рибљег фонда изградити салмонидно мрјестилиште, које би обједињавало производњу млађи, производњу конзумне рибе (кавезни или слични узгој), те експлоатацију рибе из отворених водених средина, вршењем спортског риболова, а овакво удружење би се бавило унапређењем и заштитом цјелокупног воденог и ужег обалног простора, укључујући и узгојне мјере из области шумарства (подизање шумских засада, борба против бујица).
- По завршетку изградње акумулације долази до спуштања затварача на преливним пољима ради пуњења акумулације, а динамика спуштања затварача се мора прилагодити захтјеву да се обезбједи неопходна проточност на низводном току ријеке.
- Придржавати се свих мјера заштите воде и ваздуха јер оне уједно представљају мјере заштите за флору и фауну.
- Приликом извођења радова и кориштења објекта, максимално уложити напоре како би се сачувале све биљне и животињске врсте које су у категорији заштићених (ендемичне, ријетке и угрожене).
- Ограничити крчење вегетације, кретање грађевинских машина, механизације и транспортних средстава искључиво за простор одобрен Главним пројектом.
- Извршити хортикултурно уређење овог простора коришћењем аутохтоног садног материјала, а у функцији заштите од буке и прашине, као и функцији очувања природног изгледа пејзажа.
- Површине оштећене грађевинским радовима, након завршених радова довести у првобитно стање или уредити у складу са Пројектом вањског уређења на том простору.
- Вршити предузимање мјера за заштиту од пожара.
- Спречити инциденте ситуације (изливање масти, уља, и других опасних материја у околна станишта).
- При пројектовању позиције будућег далековода, на дијелу који пролази кроз шумска подручја, одабрати најповољнију трасу са становишта очувања стабилности шумских екосистема.
- Посебну пажњу посветити заједницама црног бора које су фрагментарно заступљене у ширем рејону разматраног подручја.

У току експлоатације:

- Након извршених радова обавезно спровести мјере рекултивације и санације терена (околног земљишта, насипа), а за санацију терена користити квалитетну земљу из ископа.
- Формирати и побољшати фитосанациони појас приобаља, као намјенски појас који ће имати заштитну и еколошку функцију, а исти формирати од врста које су отпорне на

промјену водног режима, а то су аутохтоне врсте које су градиле узани појас хигрофилне вегетације (*Alnus glutinosa*, *Fraxinus angustifolia*, *Salix fragilis*, *Salix alba* i *Populus alba*).

- Врсте дрвећа које су посјечене на обалама, замјенити врстама које су ту расле прије потапања и које добро подносе промјену водног режима, а хортикултурно уређење локације извести као слободно непарковско, уз употребу искључиво аутохтоне флоре.
- Одмах по пуштању у рад хидроелектране сагледати промјене које су настале приликом изградње.

3.2.9. Мјере заштите културно – историјског и природног наслеђа

- Уколико се у току радова наиђе на археолошки локалитет, а за који се претпоставља да има статус културног добра, о томе обавијести Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа и предузети све мјере како се културно добро не би оштетило до доласка овлашћеног лица (члан 82. Закона о културним добрима, „Службени гласник Републике Српске“, број, број 11/95).
- Уколико се у току радова наиђе на природно добро које је геолошко- палеонтолошког или минералашко-петрографског поријекла, а за које се претпоставља да има статус споменика природе, обавијести Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа и предузети све мјере како се природно добро не би оштетило до доласка овлашћеног лица (члан 42. Закона о заштити природе, „Службени гласник Републике Српске“, број 113/08).
- Ангажовати стручно лице Завода за заштиту културно-историјског наслеђа, за вршење надзора над извођењем радова.

3.2.10. Мјере за заштиту комуналне инфраструктуре

- Обавеза инвеститора је да у сарадњи са извођачем радова редовно одржава и реконструише локалне путеве који се користе за потребе изградње.
- Након изградње хидроелектране извршити реконструкцију и вратити у пријашње стање све локалне путеве, како би се омогућила несметана комуникација становништву које ту живи.
- Инвеститор је дужан да по захтјевима надлежног електродистрибутивног предузећа предузме све неопходне активности да ниједан корисник не остане без електричне енергије.
- У мјестима гдје евентуално дође до колизије са локалним водоводом омогућити несметано снабдјевање воде становништву које користи тај водовод, приликом извођења радова.

3.2.11. Мјере које се односе на примједбе достављене за вријеме јавног увида у захтјев и документацију уз захтјев за издавање еколошке дозволе

- Гробље у селу Полимље, које се у потпуности изузима за потребе акумулације измјестити у гробље џамије Мехмед паше Соколовића у Соколовићима.
- Гробље са локалитета села Дорићи као и гроб у насељу Парнице измјестити у новоформирано гробље парцела Хрид.

3.2.12. Мјере за заштиту здравља

За вријеме изградње:

- У циљу минимизације утицаја на здравље радника, околног становништва и ресурса животне средине, рад организовати у строго хигијенско – санитарном режиму.
- Становништву и заинтересованој јавности презентовати позитивне и негативне ефекте имплементације пројекта изградње хидроелектране.
- Током изградње осигурати службу примарне здравствене заштите за раднике на градилишту, како не би дошло до додатног оптерећења на локалну здравствену заштиту.
- Инвеститор је обавезан да изврши обавјештавање у складу са одредбама Закона о заштити животне средине и надлежностима Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске, уколико се изградњом објекта појави било који негативан утицај на здравље људи и животну средину.

У току експлоатације:

- Мјере заштите здравља становништва у току експлоатације ће бити проведене кроз мјере заштите од буке, мјере заштите воде, земљишта и ваздуха.
- Обавеза Инвеститора је да изврши благовремено обавјештавање уколико се појави било који негативан утицај на здравље људи и животну средину у току изградње и експлоатације предметне хидроелектране у складу са одредбама Закона о заштити животне средине и надлежностима Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске.
- Када се ради о заштити здравља становништва, потребно је слиједити Здравствену политику и стратегије за здравље у Републици Српској до 2020. године и препоруке Стратегије 5. за праћење и редукцију ризичних фактора животне и радне средине и јачање инфраструктуре и функције установа за Здравствену заштиту у поступку израде просторних и других планова, односно основа и друге инвестиционо-техничке документације који су у вези са Националним акционим планом за здравље и животну средину (НЕХАП) за Републику Српску, усвојен од стране Владе РС (Сл. гласник РС, број 1/02).

3.2.13. Организационе мјере заштите

- Грађевински радови на изградњи морају бити у фази да омогућују нормални почетак и несметано извођење радова.
- Сав материјал који се употребљава у изградњи, мора бити доброг квалитета и одговарати постојећим прописима и стандардима.
- Ако се приликом извођења радова покаже потреба за мањим одступањима од Главног пројекта, мора се за сваку промјену дати писмена сагласност надзора.
- Грађевински радови треба да се изводе тако да се не оштећују површине и природни садржаји мимо пројекта (због непажње или нестручног рада) и да се посао обавља тако да не долази до непотребног прашења, просипања земље, бацања отпада, а сав грађевински отпад треба одмах прикупљати и депоновати на за то одређени и уређени простор, прије одвожења са локације.
- Извршити детаљне прегледе комплетне електроинсталације на градилишту са аспекта заштите на раду и при прегледу обратити пажњу на прописно уземљивање свих металних маса у објекту, аутоматско искључење напајања у случају потребе и друге мјере заштите које се наводе у пројекту електроинсталације.
- Сва предвиђена машинска опрема и инсталације морају одговарати важећим стандардима и нормама квалитета.

- Сва уграђена опрема и инсталације морају бити заштићени одговарајућим премазима, те испитани пробама на одговарајући притисак и непропусност изолације (испитивано одговарајућим напоном).
- Предузети мјере спречавања расипања материјала на приступним путевима (из возила која транспортују материјал потребан за изградњу), а ако до тога дође потребно је исти уклонити.
- Предузимати опсежне превентивне мјере за заштиту од пожара према важећим стандардима и обезбједити потребна средства за почетно гашење, односно брзу локализацију пожара, те извршити обучавање радника за стручно и безбједно руковање уређајима и средствима за гашење, односно локализацију пожара.
- Одмах је потребно звучно упозорити на избијање пожара и обавјестити полицију и најближу ватрогасну јединицу, гасити пожар до њиховог доласка и учествовати у гашењу расположивим људством и средствима.

3.2.14. Мјере које се предузимају у случају инцидентних ситуација

Мјере за спречавање узрока и оштећења објеката хидроелектране:

- Приликом градње објеката хидроелектране прибавити атесте свих материјала који се уграђују у наведени објекат.
- За извођење радова на изградњи објекта обезбједити стручни кадар који посједује верификацију издату од надлежне институције.
- Приликом пројектовања, градње и функционисања објекта примјенити сва законска рјешења из области заштите од пожара како у области грађевинарства, тако и у области електро и машинских инсталација, а на изведено стање је потребно прибавити атесте од овлаштене институције.

Активности и мјере у вези праћења и осматрања објеката хидроелектране у фази изградње и коришћења:

- Пошто у близини система пролази регионални пут Хан Пијесак - Рудо унапријед предвидјети процедуру заштите у случају хаварије возила која превозе опасне материје и нафтне дериватеразградити поступке за противхаваријско дјеловање, засноване на брзом физичком изоловању мјеста хаварије привременим баријерама и одстрањивању загађујућег ефлуента.
- Обавезно урадити Акциони план заштите у случају просипања опасних материја, у циљу спречавања загађења површинских и подземних вода, као и земљишта.
- За санирање и локализацију загађења које би наступило у случају пробоја трафоа и истицања трансформаторског уља предвидјети одговарајуће диспозиционе елементе на тим објектима (сабирни канали испод трафоа и базена за сакупљање уља, како исто не би могло да доспије у ријеку).
- Свим активностима на обарању коте у језеру и промјенама режима течења у односу на уобичајене дневне режиме, мора да претходи благовремено обавјештавање јавности, како би се људи на вријеме могли да уклоне из низводних зона које ће бити подвргнуте режиму неустаљеног течења током процедуре отварања преливних поља (темељних испуста).
- У случају земљотреса који може изазвати оштећења објеката у окружењу, обавити одмах након тога визуелни преглед преградних објеката и механичке опреме на њима. Истовремено извршити и ванредна читавања свих оскултационих инструмената у циљу провјере понашања објеката, а по потреби и ванредно геодетско снимање, уколико постоји индикација да је дошло до непланираних помјерања конструкције преграде.

- У случају инцидентних ситуација нарушавања стабилности бране, појачаног процеђивања, појаве пукотина, испустити воду до сигурносног нивоа утврђеног моделирањем и обавјестити надлежне институције те предузети мјере заштите становништва на могућем угроженом подручју.

3.2.15. Мјере након затварања комплекса

- Извршити процјену утицаја на животну средину за случај затварања или уклањања предметног постројења.
- Извршити озелењавање кориштених површина на локацији.

3.3. Одговорно лице је дужно да предузме и остале активности и мјере за смањење утицаја на животну средину из предметног комплекса, а које су наведене у Доказима уз захтјев за издавање еколошке дозволе.

4. Приликом рада постројења не смију се прекорачити граничне вриједности за загађујуће материје и то:

4.1. Вриједности квалитета ваздуха морају бити усклађене са граничним вриједностима нивоа загађујућих материја у ваздуху утврђене Уредбом о вриједностима квалитета ваздуха (Службени гласник Републике Српске, број 124/12).

4.2. Дозвољени нивои вањске буке према Правилнику о дозвољеним границама интензитета звука и шума (Сл. лист СРБиХ, бр. 46/89):

Подручје (зона)	Намјена подручја	Највиши дозвољени ниво вањске буке (dBA)			
		Еквивалентни нивои		Вршни нивои	
		дан	ноћ	L ₁₀	L ₁
I	Болничко, љечилишно	45	40	55	60
II	Туристичко, рекреацијска, опоравилишно	50	40	60	65
III	Чисто стамбено, васпитно-образовне и здравствене институције, јавне зелене и рекреацијске површине	55	45	65	70
IV	Трговачко, пословно, стамбено и стамбено уз саобраћајне коридоре, складишта без тешког транспорта	60	50	70	75
V	Пословно, управно, трговачко, занатско, сервисно (комунални сервис)	65	60	75	80
VI	Индустријско, складишно, сервисно и саобраћајно без станова	70	70	80	85

Дјеловање буке изван локације постројења не смије да прелази дозвољену границу за другу зону зону, обзиром да се у овом случају ради о тој зони.

4.1. Граничне вриједности за квалитет воде, у складу са Правилником о условима испуштања отпадних вода у површинске воде (Службени гласник Републике Српске, 44/01):

Редни број	Параметар	Јединица мере	Гранична вредност
1.	Температура воде	°C	30
2.	pH		6,5-9,0
3.	Алкалитет	mg. CaCO ³ /l	-
4.	Електропроводљивост	μS/cm	-
5.	Остатак испарења-укупни	mg/l	-
6.	Остатак-нефилтрабилни	mg/l	35
7.	Остатак-филтрабилни	mg/l	-
8.	Суспендоване материје по <i>Imhoff-u</i>	ml taloga/l	0,5
9.	Растворени кисеоник	mg/l	-
		% засићења	
10.	НРК	mg/l	125
11.	ВРК ₅	mg/l	25
12.	Амонијачни азот	mg/l	10
	Амонијак	mg/l	-
13.	Нитритни азот	mg/l	1
14.	Нитратни азот	mg/l	10
15.	Укупни азот	mg/l	15
16.	Укупни фосфор	mg/l	3
17.	Масти и уља	mg/l	-
18.	Гвожђе	mg/l	2 000
19.	Кадмијум	mg/l	10
20.	Манган	mg/l	500
21.	Никл	mg/l	10
22.	Олово	mg/l	10
23.	Укупни хром	mg/l	100
24.	Цинк	mg/l	1 000

Параметри и класе квалитета површинских вода:

Параметар	Класа квалитета површинских вода				
	I	II	III	IV	V
pH – вриједност	6,8–8,5	6,8–8,8	6,5-9,0	6,5–9,5	<6,5;>9,5
Алкалитет, као CaCO ₃ g/m ³	>175	175-150	150-100	100-50	<50

Параметар	Класа квалитета површинских вода				
	I	II	III	IV	V
Укупна тврдоћа, као CaCO ₃ , g/m ³	>160	160-140	140-100	100-70	<70
Електропроводљивост, μS/cm	<400	400-600	600-800	800-1500	>1500
Укупне чврсте материје, g/m ³	<300	300-350	350-450	450-600	>600
Укупне сусп. материје, g/m ³	<2	2-5	5-10	10-15	>15
Растворени кисеоник, g/m ³	>7	7-6	6-4	4-3	<3
Засићеност кисеоником, %	80-100	80-70	70-50	50-20	<20
Презасићеност кисеоником		110-120	120-130	130-150	>150
БПК5 при 20°C, g O ₂ /m ³	<2	2-4	4-7	7-15	>15
ХПК из KMnO ₄ , g O ₂ /m ³	<6	6-10	10-15	15-30	>30
Амонијачни азот, g/m ³	<0,1	0,1-0,2	0,2-0,4	0,4-1,0	>1,0
Нитритни азот, g/m ³	<0,01	0,01-0,03	0,03-0,05	0,05-0,2	>0,2
Нитратни азот, g/m ³	<1	1-6	6-12	12-30	>30
Фосфор, g/m ³	<0,01	0,01-0,03	0,03-0,05	0,05-0,1	>0,1
РАН, mg/m ³	<0,1	0,1-0,2	0,1-0,2	0,2-0,5	>0,5
PCBs, mg/m ³	<0,01	<0,02	0,02-0,04	0,04-0,06	>0,06
Фенолни индекс, mg/m ³	<1	1-3	3-5	5-10	>10
Минерална уља, mg/m ³	<10	10-20	20-50	50-100	>100
Детерџенти, mg/m ³	<100	100-200	200-300	300-500	>500
Гвожђе, mg/m ³	<100	100-200	200-500	500-1000	>1000
Манган, mg/m ³	<50	50-100	100-200	200-400	>400
Олово, mg/m ³	<0,1	0,1-0,5	0,5-2	2-5	>5
Калијум, mg/m ³	-	0,05-1	1-2	2-5	>5
Арсен, mg/m ³	<10	10-20	20-40	50-70	>70
Укупни хром, mg/m ³	<5	5-15	15-30	30-50	>50
Сулфати, g/m ³	<50	50-75	75-100	100-150	>150
Хлориди, g/m ³	<20	20-40	40-100	100-200	>200
Флуориди, g/m ³	<0,5	0,5-0,7	0,7-1,0	1,0-1,7	>1,7
Укупни колиформи, N/100ml	<50	50-5000	5*103- 5*104	5*104- 5*105	>105

5. Мониторинг

5.1. Одговорно лице постројења дужно је проводити мониторинг загађујућих материја на следећи начин:

У току изградње:

Предмет мониторинга	Параметар који се осматра	Мјесто вршења мониторинга	Вријеме и начин вршења мониторинга
Квалитет ваздуха	Према Уредби о вриједностима квалитета ваздуха (Сл. гл. РС, број 124/12), и то: сумпорни оксиди SO ₂ , азотни оксиди NO, NO ₂ , NO _x , О ₃ , угљиководоници, укупне лебдеће честице (УЛЧ), параметри вјетра - брзина и смјер, хидрометеоролошки параметри - температура, релативна влажност и атмосферски притисак	У оквиру парцела извођења грађевинских радова	Три пута годишње (прољеће, љето, јесен) континуирано седмодневно мјерење
Квалитет површинских вода	Физичко-хемијски и биолошки параметри (основни показатељи квалитета воде)	Средишњи дио успора, као и после преградног мјеста.	Четири пута годишње (сезонски)
Квалитет подземних вода	Физичко-хемијски и биолошки параметри (основни показатељи квалитета воде)	Код преградног мјеста	Четири пута годишње (сезонски)
Хидрометеоролошка мјерења	Мјерење водостаја (протока), температуре воде, температуре ваздуха на лицу бране, влажности, мјерење падавина, мјерење суспендованог наноса	Узводно од акумулације, Уређени мјерни профил низводно од преградног мјеста и машинске зграде.	Сви параметри се мјере дневно сем мјерења суспендованог наноса који се мјери једном годишње
Отпад	Евиденција о производњи, врстама отпада, прикупљању и коначном збрињавању отпада	У зони грађевинских радова	Дневно
Емисија буке	Интензитет нивоа буке	У зони грађевинских радова	Вршити дневно и ноћно мјерење буке четири пута годишње

Предмет мониторинга	Параметар који се осматра	Мјесто вршења мониторинга	Вријеме и начин вршења мониторинга
Квалитет земљишта	Садржај хумуса, фосфора, калијума и азота, рН вриједност, тешки метали	Средишњи дио успора	У случају акцидентних ситуација
Флора, фауна и ихтиофауна	Утврђивање промјена на флори и фауни Праћење оштећења појединих врста флоре Праћење квалитативног и квантитативног стања, те праћење здравственог стања ихтиофауне Карактеристичне врсте појединих категорија фауне, посебно ловне дивљачи	У зони грађевинских радова и ближој околини	Стални мониторинг

У току експлоатације:

Предмет мониторинга	Параметар који се осматра	Мјесто вршења мониторинга	Вријеме и начин вршења мониторинга
Квалитет ваздуха	Према Уредби о вриједностима квалитета ваздуха (Сл. гл. РС, број 124/12) и то: сумпорни оксиди SO ₂ , азотни оксиди NO, NO ₂ , NO _x , О ₃ , угљиководоници, укупне лебдеће честице (УЛЧ), параметри вјетра - брзина и смјер, хидрометеоролошки параметри - температура, релативна влажност и атмосферски притисак	Код преградног мјеста	Једном годишње континуирано седмодневно мјерење

<p style="text-align: center;">Квалитет и проток површинских вода</p>	<p>Параметри квалитета воде (рН – вриједност, температура, амонијачни азот, нитритни азот, нитратни азот, фосфор, талог након 0,5 h таложења, укупне суспендоване материје, БПК5 при 20°C, ХПК дихроматни, РАН, минерална уља, детерџенти, гвожђе, манган, олово, кадмијум, арсен, укупно хром, сулфати, хлориди, флуориди, уз обавезно укључену мутноћу, температуру и проток воде.</p>	<p>- Средишњи дио успора акумулације - На испусту из бране, односно после турбина.</p>	<p>Четири пута годишње (сезонски) аутоматском мјерном опремом</p>
<p style="text-align: center;">Емисија буке</p>	<p>Интензитет нивоа буке</p>	<p>Код преградног мјеста</p>	<p>Вршити дневно и ноћно мјерење буке четири пута годишње (сезонски).</p>
<p style="text-align: center;">Флора, фауна и ихтиофауна</p>	<p>Утврђивање промјена на флори и фауни Праћење оштећења појединих врста флоре Праћење квалитативног и квантитативног стања, те праћење здравственог стања ихтиофауне Карактеристичне врсте појединих категорија фауне, посебно ловне дивљачи</p>	<p>Подручје акумулационог језера, приобални регион, подручје на граници са шумским екосистемом, шумски екосистем. Прибранско подручје ХЕ, средишњи и узводни дио ХЕ, ријечни ток Лима прије и после акумулационог језера.</p>	<p>Стално праћење уз квартално узимање узорак – узорке животних заједница воде узимати репрезентативним пробама. Одређивање величине популације по јединици простора екосистема. Стандардна истраживања популација животиња и птица.</p>

<p>Оскултација бране – геодетска мјерења</p>	<p>Обухватају хоризонтална, радијална, тангенцијална и вертикална помјерања на тијелу бране најмање једном мјесечно у циљу оцјене стабилности бране (геодетска мјерна опрема)</p>	<p>Брана</p>	<p>Мјесечни извјештај о помјерању на тијелу бране, са оцјеном стабилности бране</p>
<p>Оскултација бране – механичко телеметријска мјерења</p>	<p>Мјерења рада дилатационих спојница између блокова, релативно хоризонтално помјерање дијелова конструкције, ротација дијелова конструкције, напони у темељној спојници и напони у тијелу бране</p>	<p>Тијело бране, дилатационе спојнице, темељна спојница</p>	<p>Континуиран мониторинг</p>
<p>Оскултација бране – хидрогеолошка мјерења</p>	<p>Мјерења нивоа подземних вода на пијезометрима, протицаји на преливима, мјерења процједних вода испод тијела бране у кориту ријеке, мјерења нивоа подземне воде у боковима, те дуж акумулације са обје обале.</p>	<p>Подручје бране и акумулације</p>	<p>Једном мјесечно у циљу оцјене утицаја акумулације на подземне воде, као и за утврђивање губитака воде из акумулације.</p>
<p>Оскултација бране хидрометеоролошка мјерења</p>	<p>Мјерење водостаја (протицаја), температуре воде, температуре ваздуха на лицу бране, влажности, мјерење падавина, мјерење суспендованог наноса</p>	<p>Узводно од акумулације, уређени мјерни профил низводно од преградног мјеста и машинске зграде.</p>	<p>Сви параметри се мјере дневно, осим мјерења суспендованог наноса који се мјери једном годишње</p>

Оскултација бране – сеизмичка мјерења	Мјерења евентуалних сеизмичких активности у ближој и широј околини	На тијелу и у околини бране у компактним стијенским масама.	Континуирано
Оскултација бране – визуелни преглед	Визуелни прегледи објекта и падина на ободу акумулације се врше због регистравања извјесних појава на брани и околини.	Објекти ХЕ и падине на ободу акумулације, бране	Континуирано Извјештаји о осматрањима се праве једном мјесечно
Оскултација бране – стање обала	Утврђивање стања у којем се налазе обале као и објекти и инфраструктура на које постројење и акумулација има непосредан утицај. Визуелни преглед нестабилних и условно стабилних појава по ободу акумулације гдје су планиране антиерозионе мјере.	На обје стране (обале) акумулације, узводно и низводно од бране	Два пута годишње (прољеће и јесен) и после евентуалног наглог пражњења акумулације

5.2. Инвеститор је дужан мониторинг вршити путем овлашћене институције, а извјештаје о извршеном мјерењу достављати надлежном еколошком инспектору.

5.3. Инвеститор је дужан без одлагања пријавити надлежном органу сваку случајну или непредвиђену незгоду или акцидент који значајно утиче на животну средину.

5.4. Одговорно лице постројења дужно је поступати по члану 8. Правилника о методологији и начину вођења регистра постројења и загађивача (Службени гласник Републике Српске, број 92/07) и о томе извјештавати Министарство.

6. Саставни дио овог рјешења чине «Докази уз захтјев за издавање еколошке дозволе» израђени од овлашћене институције „ПРОЈЕКТ“ а.д. Бања Лука.

7. Накнада за издавање еколошке дозволе обрачуната је и уплаћена у износу од 150,00 КМ.

8. Еколошка дозвола се издаје на период од пет година.

Образложење

Дана 19.02.2014. године Инвеститор „COMSAR ENERGY HIDRO“ д.о.о. Бања Лука, поднио је Министарству за просторно уређење, грађевинарство и екологију захтјев за издавање еколошке дозволе за за хидроелектрану ХЕ „МРСОВО“ на ријеци Лим, општина Рудо, инсталисане снаге 36,8 MW. Захтјев је упућен 27.05.2014. године.

У складу с одредбом члана 85. Закона о заштити животне средине, уз захтјев су приложени Докази, које је према истој одредби израђени од „ПРОЈЕКТ“ а.д. Бања Лука, институције овлашћене од овог Министарства за обављање дјелатности из области заштите животне средине.

Докази поднијети уз захтјев садрже елементе које прописује члан 85. став 1. Закона о заштити животне средине.

Као што је наведено, захтјев је поднесен за хидроелектрану Мрсово, која ће се градити на ријеци Лим са браном на стационажи 18+750 km узводно од ушћа Лима у ријеку Дрину. Удаљеност бране од урбаног дијела општине Рудо је око 9 km низводно, а удаљеност од Мрсова износи око 3 km низводно. ХЕ Мрсово представља објекат са могућношћу дневног регулисања, што му даје одређену флексибилност и подиже квалитет произведене енергије. Узводне сезонске акумулације доприносе бољем распореду вода током године и омогућавају ангажовање електране у критичним периодима рада система. Низводно, пошто акумулација ХЕ Вишеград долази до ХЕ Мрсово, ова хидроелектрана се практично налази између два језера и нема потребу испуштања биолошког минимума у случајевима кад је ниво и Вишеградском језеру толики да акумулација долази до ХЕ Мрсово. У случајевима значајнијег пада нивоа акумулације ХЕ Вишеград, ХЕ Мрсово ће испуштати биолошки минимум. ХЕ Мрсово је предвиђена као акумулационо прибранско постројење коју чине елементи утврђени у диспозитиву овог рјешења.

У Доказима се наводи да се у току изградње и експлоатације предметног објекта могу појавити одређени утицаји на животну средину, али се исти могу свести у дозвољене границе примјеном одговарајућих мјера које су и наложене овим рјешењем. Хидроелектране за производњу енергије користе воду која је обновљив извор енергије, и емисије из те производње не утичу директно на загађење животне средине. Велика предност енергије добивене из хидроелектрана је да се по сваком kWh произведене електричне енергије уштеди од 1,6 kg до 2,2, kg угља (зависно од врсте и квалитета) или око 0,25 kg мазута. То је у функцији одрживог развоја не само у погледу очувања постојећих природних ресурса, већ и у погледу заштите животне средине од емисије оксида сумпора, азота и угљеника.

Емисије у току изградње хидроелектране:

- емисија прашине усљед неадекватног транспорта материјала;

- емисија прашине усљед извођења земљаних и радова на ископу материјала (пијесак, шљунак, стијене);
- емисија прашине од сировина за производњу бетона на бетонској бази и сепарацији емисија издувних гасова механизације која ће се користити при изградњи

Градилиште ће, поред главне локације на мјесту бране, бити формирано на још неколико локација: за смјештај производње бетона са сепарацијом шљунка на око 500 метара узводно од бране, за смјештај радионица и складишта опреме, за градилишно насеље. Евентуално ће се изградити и мањи помоћни покретни погон за производњу бетона. Стамбено градилишно насеље је предвиђено на локацији око 2 километра узводно од бране изнад пута Рудо-Ушће Лима. Поред објеката за становање ту ће се налазити и ресторан, амбуланта, просторије друштвеног садржаја, те привремена управна зграда инвеститора и извођача. Ово насеље ће бити уклоњено након завршетка изградње хидроелектране.

У Доказима се наводи да до повећаног нивоа буке може доћи само привремено за вријеме рада грађевинских машина у току изградње. Ова бука је локализована на ужу зону радова. Пошто у близини нема насељених мјеста утицај буке на становништво је миноран. Бука се може одразити само на животињски свијет.

Отпадне воде од грађевинских радова се јављају на простору градилишта хидроелектране, бетонске базе са сепарацијом шљунка и помоћних радионица. Отпадне воде са тих простора могу да садрже отпадни муљ, остатке бетона, гориво и мазива која се користе код грађевинских машина и слично. Ове нечистоће је неопходно пречистити на таложнику и сепаратору прије упуштања у ријеку. Алтернативно рјешење је изградња привремене јаме која ће се празнити периодично цистерном. Отпадне воде се морају третирати до нивоа који задовољава Правилник о испуштању отпадних вода у површинске воде.

Санитарне отпадне воде које настају на простору градилишта и градилишног насеља се морају прочистити до нивоа који је дефинисан Правилником о испуштању отпадних вода у површинске воде, да се не би угрозио квалитет воде ријеке Лим.

Емисије у току експлоатације:

Бука и вибрације који се емитују у току рада електране настају радом турбина и генератора смјештених у машинској згради и углавном се задржавају и потпуно локализују унутар машинске зграде, тако да је утицај на околину занемарив. Бука која настаје у трансформатору је релативно мала и малог домета. Животиње које живе у околини се релативно брзо навикну на овај ниво буке, те исти нема примјетног негативног утицаја. Ова бука ће бити мања од буке коју изазива саобраћај на регионалном путу који пролази у непосредној близини.

Бука настала преливањем воде преко прелива при великим дотицајима се не може спријечити, али није непријатна. Ова бука ће се јавити при високим водостајима и при пуштању воде на преливу и неће дуго трајати. Може се јавити и у случају ванредних ситуација.

Из објекта хидроелектране неће бити прекомјерног извора свјетлости, која би утицала на околину. Све што може нарушити постојећу околину је освјетљење објекта ноћу на шта се временом животиње навикну. Једини, потпуно занемарив, извор топлоте

на хидроелектрани је дизел агрегат који ће ријетко радити, само при испадима хидроелектране.

Изградњом система ХЕ Мрсово појавиће се разноврсна структура узрочника електромагнетног поља ниске фреквенције. Биће играђене трафостанице 10(20)/0,4kV за потребе градилишта а потом разводно постројење РП 110kV, затим далеководи 110kV за прикључак на електроенергетску мрежу, положиће се подземни каблови, биће уграђени и трансформатори 10,5/110kV.

Нејонизујућа електромагнетна зрачења која се могу јавити неће прелазити граничне вриједности у радно активним просторима, као ни у околним просторима боравка становништва, те није неопходан мониторинг нејонизирајућег нискофреквентног зрачења у фази експлоатације.

У Доказима се надаље наводи да је пројектним задатком дефинисано да природни режим Лима не смије да ремети профил на граници Републике Српске, односно Босне и Херцеговине и Републике Србије. Природни режим течења на граници Републике Српске и Србије није угрожен формирањем акумулације, а то значи да је водостај Лима на том профилу исти и са и без акумулације ХЕ Мрсово.

Идејно рјешење и предстудија економске оправданости за ХЕ Мрсово за коту нормалног успора 355 mnm је урађено 2012. године. За ту коту нормалног успора акумулација ХЕ Мрсово неће реметити природни режим течења ријеке Лим на граници између Републике Србије и Босне и Херцеговине

Одређени утицаји, који се углавном односе на промјену режима вода на ријеци Лим, немају утицај на подручје Републике Србије, нити на подручје Републике Црне Горе, који би захтијевао посебну примјену додатка II из Конвенције о процјени утицаја на животну средину преко државних граница.

Уз доказе прописане чланом 85. став 1. Закона о заштити животне средине приложено је Рјешење о одобравању Студије утицаја на животну средину, број 15.04-96-62/13 од 23.12.2013. године, обзиром да је за предметно постројење проведен поступак процјене утицаја на животну средину.

Надаље, у складу с одредбом члана 88. Закона о заштити животне средине у дневном листу «Независне новине», дана 26.02.2014. године објављено је обавјештење о поднесеном захтјеву за издавање еколошке дозволе, а документација је достављена општини Рудо, дана 24.02.2014. године, ради увида заинтересоване јавности.

У Законом одређеном року а ни до дана одлучивања није било примједби заинтересоване јавности на поднешени захтјев и документацију достављених директно Министарству, али је општина Рудо, дана 01.04.2014. године доставила обавјештење број 03-312-1/14 уз које су приложене примједбе Одјељења за привреду, финансије, просторно уређење и инспекцијске послове и заинтересованих лица.

Примједбе гласе:

1. Примједбе у вези главног градског колектора који се испушта у Ресићки поток, а исти се улијева у Лим на око 670 m низводно од моста на Лиму, које су изнешене у току јавног увида на Студију утицаја на животну средину ХЕ „Мрсово“, које нису

усвојене, већ је наведено да услјед формирања акумулације неће доћи до значајнијег подизања воде на ушћу Ресићког потока. Међутим, и даље се остаје при мишљењу да ће постојати проблем отицања фекалија из главног колектора изградњом и стварањем акумулације. Градски колектор се налази на коти која је виша од максималне коте нивоа језера, па се поставља питање на којој дужини Ресићког потока, од колектора до ушћа се налази максимална кота нивоа језера и шта се дешава са фекалијама при „незнатном“ подизању нивоа акумулације. Како не постоји систем за пречишћавање отпадних вода, потребно је наћи техничко рјешење за колектор, како не би дошло до веће еколошке катастрофе. Примједба у вези колектора је потписана и од стране 16 заинтересованих лица.

2. Извориште Крупица, као главни ослонац водоснабдијевања града, налази се у Старом Рудом, око 120 m низводно од моста и лоцирано је на самом „репу“ будуће акумулације Мрсово. Услов при пројектовању ХЕ Мрсово је да изведени објекти водоснабдијевања неће бити директно угрожени формирањем акумулације. Међутим, у Доказима се наводи да су промјене могуће у режиму подземних вода, које се не могу процјенити без израде квалитетног математичког модела струјања подземних вода. Стога је неопходно да се уради Програм санитарне заштите изворишта Крупица, којим би се прописале зоне санитарне заштите изворишта и мјере заштите у појединим зонама. Уколико би се Програмом и Елаборатом о квалитету и резервама подземне воде утврдило да постоји могућност промјене у режиму подземних вода, потребно је прије стварања акумулације приступити заштити изворишта, које је уведено у систем водоснабдијевања града.
3. Поред наведених примједби достављен је приједлог о измјештању гробља са локалитета Полимља и Дорића од стране Меџлиса исламске заједнице Рудо. У истом је наведен начин измјештања два гробља на нове локације, те се наводи да је то приједлог који је утврђен од стране Меџлиса.

У складу са достављеним примједбама Министарство је затражило од одговорног лица овог постројења употпуну Доказа са прецизним одговорима, што је и учињено дана 27.05.2014. године, на сљедећи начин:

1. Фекалне и кишне воде из Рудог се у постојећем стању испуштају у ријеку Лим преко два канализациона колектора. Главни градски колектор испушта отпадне воде у Ресићки поток, а Ресићки поток се улијева у Лим на око 670 m низводно од моста преко Лима. Услјед формирања акумулације неће доћи до значајнијег подизања нивоа воде на ушћу Ресићког потока, па самим тим неће доћи ни до проблема са отицањем вода Ресићког потока. Изливна грађевина градског колектора налази се на коти која је виша од максималне коте нивоа језера, тако да будуће језеро не може изазвати никакве проблеме при истицању отпадних вода. ХЕ Мрсово је проточна брана и има дневну регулацију протицаја тако да ће све отпадне воде које доспијевају у језеро, у кратком временском року истећи из језера. Стога нема бојазни од тога да ће се употребљене воде само разлити на мјесту на коме се испуштају у језеро, и да неће отицати даље низводно. Тачно је да канализациони испусти у Рудом нису урађени према правилима струке и да се фекална вода не пречишћава, али то није повезано са изградњом ХЕ „Мрсово“, већ представља дугогодишњи проблем. Инвеститор ни на који начин

није одговоран за досадашње лоше функционисање канализације у Рудом, а формирање акумулације сигурно неће утицати на евентуално лошије стање система канализације. Општина Рудо би требала иницирати израду пројекта канализације и постројења за пречишћавање отпадних вода, а затим се при изналажењу средстава којима би се тај пројекат финансирао, обратити и Инвеститору хидроелектране са захтјевом за учешће. Ово би био одговор и на захтјев групе грађана у вези изградње колектора и пречистача. Мјера која се односи на стање градског колектора је саставни дио мјера за заштиту вода наложених у овом рјешењу.

2. У Доказима уз захтјев за издавање еколошке дозволе за ХЕ „Мрсово“ се каже да су могуће промјене у режиму подземних вода, али се оне не могу процијенити без израде квалитетног математичког модела струјања подземних вода. У сваком случају, било какве промјене у режиму подземних вода да се десе, не могу бити такве да на било који начин угрозе водоснабдјевање Рудог санитарном водом, јер се извориште налази изнад максималне коте акумулације. Према Правилнику о мјерама заштите, начину одређивања и одржавања зона и појасева санитарне заштите, подручја на којима се налазе изворишта, као и водних објеката и вода намијењених људској употреби (Службе гласник Републике Српске, број 07/03), Програм санитарне заштите воде доноси Скупштина Општине и свако правно, односно, физичко лице чији је резултат дјелатности производња и стављање у промет производа који су намијењени људској исхрани. Програмом санитарне заштите изворишта би се прописале зоне санитарне заштите изворишта на бази математичког модела струјања подземне воде и мјере заштите по појединим зонама. Јавно комунално предузеће треба да покрене израду Програма санитарне заштите, а да се у договору са Инвеститором хидроелектране евентуално договори о учешћу у финансирању истог. Мјера која се односи на стање обевезе реализације Програма санитарне заштите Крупица је саставни дио мјера за заштиту вода наложених у овом рјешењу.
3. Прихвата се приједлог Меџлиса исламске заједнице на начин утврђен у обавјести број 01-05/14. Приједлог је наведен у диспозитиву овог рјешења.

Уз допуну Доказа достављен је и одговор на молбу Инвеститора „COMSAR ENERGY HIDRO“ д.о.о. Бања Лука за мишљење о мјерама заштите рибљег фонда при изградњи ХЕ „Мрсово“, који се налази у прилогу употпуне Доказа уз захтјев за издавање еколошке дозволе за ХЕ „Мрсово“.

Цијенећи да су докази израђени у складу са одредбама члана 85. Закона о заштити животне средине, као и чињеницу да у законском року није било примједби јавности, Министарство је на основу члана 90. Закона о заштити животне средине одлучило као у диспозитиву рјешења.

Накнада у износу од 150,00 КМ наплаћена је у складу Законом о административним таксама (Службени гласник Републике Српске, број 100/11).

Ово рјешење је коначно у управном поступку, те против њега није допуштена жалба, али се може покренути управни спор подношењем тужбе Окружном суду у Бањој Луци у року од 30 дана од пријема овог рјешења. Тужба се предаје у два истовјетна примјерка таксирана са 100 КМ судске таксе непосредно Суду или му се препоручено шаље поштом.

Уз тужбу се прилаже ово рјешење у оригиналу или препису.

МИНИСТАР

Сребренка Голић

Достављено:

1. „COMSAR ENERGY HIDRO“ д.о.о. Бања Лука
2. Одјељењу за просторно ... Рудо
3. Републичком еколошком инспектору
4. Евиденцији
5. а/а